

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางกัลยา บุตรดีนะ

รหัส A 4572343

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

นางกัญญา บุตรศนะ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
โครงการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์หนึ่งนิตย์ ขอผลกลาง, อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ปีพ.ศ. 2545 มีวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ คือ (1) เพื่อทราบการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน (2) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้าน (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยใช้เครื่องมือในการประเมินโครงการ คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน และแบบรายงาน บรร 1 – บรร 12

ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีกระบวนการจัดการบริหารงานกองทุน คือ แบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการที่รับผิดชอบงานไว้อย่างชัดเจน ซึ่งการดำเนินงานกองทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้และปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา พบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการในการจัดการบริหารเงินกองทุนนั้น ปัจจุบันมีปัญหา คือ การลงบัญชีกองทุนของคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งยังไม่ถูกต้อง เช่น การบันทึกบัญชี และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นต่อไปคงจะเป็นเรื่อง การรับชำระหนี้ แต่คณะกรรมการได้เตรียมการแก้ไขด้วยการยืมระเบียบกองทุนหมู่บ้านที่กำหนดไว้แล้ว

เสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงการกองทุนหมู่บ้านในการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากเงินจำนวน 1 ล้านบาทไม่เพียงพอต่อความต้องการประกอบอาชีพเสริมของสมาชิกในหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรพิจารณาการอนุมัติเงินกู้รอบใหม่ให้กับสมาชิกที่ยังไม่ได้รับเงินกู้บ้าง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์หนึ่งหนัช ขอผลกลาง)

กรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พยอม ก้อนในเมือง)

.....
(อาจารย์มงคล ผงรัตนสุทธิ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์หนึ่งหทัย ขอผลกลาง อาจารย์ที่ปรึกษา
- อาจารย์สุรียา สมุทรกุล, อาจารย์ ดร.วิศิษฎ์พร วัฒนวาทีน, อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา, ผศ.ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข, อาจารย์ ดร.วรพจน์ สุทธิสัย, อาจารย์ ดร.สุนิทยา เกื้อนนาคี, อาจารย์ ดร.มัลลิกา สังข์สนธิ, อาจารย์ รัชฎาพร วิสุธากร, อาจารย์ วัลลภ สุปัญญาโชติสกุล, อาจารย์ชนิศา มณีรัตนรุ่งโรจน์, รศ.ดร.คณิต ไช้มุก, อาจารย์รองศาสตราจารย์ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- นายณรงค์ รณเกษตร พัฒนาชุมชนประจำตำบล และพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองนครราชสีมาที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอเมืองนครราชสีมา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านที่ให้ข้อมูล, และอำนวยความสะดวก และขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้เขียนประสบความสำเร็จในชีวิต

นางกัลยา บุตรดีนะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบแนวคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	7
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	7
3. แบบติดตามสังเกตการณ์เลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	9
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	10
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ต.พลกรัง อ.เมือง จ.นครราชสีมา.....	11
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	13
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพโมเดล.....	14
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	15
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ.....	16

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	18
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	18
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	19
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	20
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	23
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	24
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	26
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	26
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	46
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้.....	48
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	50
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	52
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	52
2. วิธีการดำเนินโครงการ.....	52
3. ผลการดำเนินงาน.....	52
4. อภิปรายผล.....	53
5. ข้อเสนอแนะ.....	55
บรรณานุกรม.....	57
ภาคผนวก ก.....	58
ภาคผนวก ข.....	138

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเกิดขึ้นตามนโยบายเร่งด่วน โดยรัฐบาลพรรคไทยรักไทยจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และอุตสาหกรรมขนาดเล็กในครัวเรือน

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ การเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน มีการเชื่อมโยงและมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานบนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

บทบาทและหน้าที่ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่การจัดสรรเงินกองทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านได้กู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ลดรายจ่ายของสมาชิกในหมู่บ้าน หรือเพื่อพัฒนาสาธารณะประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้าน ในเขตความรับผิดชอบของกองทุนหมู่บ้านนั้น และสามารถนำดอกผลที่เกิดจากเงินที่ได้รับมอบ ไปใช้ในกิจการสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านได้ และจากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วจำนวน 74,881 กองทุน

(บทความจากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2545)

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา ของการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กรอบแนวคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการนำกรอบแนวคิดมาใช้ในการประเมินโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนา และการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านให้ยั่งยืน ซึ่งผู้เขียนได้ยึดหลักกรอบแนวคิดเชิงระบบ คือ ซิบโมเดล (CIPP Model) เป็นแนวคิดของ Stufflebeam มาใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งจะได้อธิบายแนวคิดของ

แนวคิดและรูปแบบการประเมินซิบของ Stufflebeam's CIPP Model การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

Stufflebeam ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน คือ รูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการ โครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของทรัพยากร คือ จำนวนคน งบประมาณ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงาน ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. การประเมินผลที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

(กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานการศึกษา 2545 ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา :87

- 91 ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กรุงเทพฯ ฯ กระทรวงศึกษาธิการ)

วิธีดำเนินการ

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา ผู้เขียนสามารถหาแหล่งข้อมูล และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และเอกสารต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนต้องอาศัย แหล่งข้อมูลต่อไปนี้สำหรับการดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้เขียนสามารถเก็บ รวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากประชาชนในชุมชนด้วยตนเอง เช่น จากการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ ประชาชนหรือผู้นำชุมชนในท้องถิ่น

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้เขียนได้เลือกใช้ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น ข้อมูลกชช.2 ค ข้อมูลงปฐ. แผน พัฒนาประจำปีตำบล และแบบบร.ต่าง ๆ ซึ่งการนำข้อมูลจากแหล่งนี้มาใช้ ผู้เขียนได้ตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูลเพื่อนำมาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน เป็นการเลือกแหล่งข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการ ประเมิน ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการและมีความสอดคล้องกับการประเมิน โครง การ จึงทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ และชัดเจน และมีการลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและ หลักเกณฑ์ที่ชัดเจน และแน่นอน มีการกำหนดตัวชี้วัดที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้มีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) หมายถึง ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลข อย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ข้อมูลเชิงปริมาณสามารถนำ มาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ โดยผู้เขียนสามารถรู้ราย ได้ของประชาชนในหมู่บ้าน รู้จำนวนสมาชิกในครอบครัวของประชาชนในหมู่บ้าน รู้จำนวนครัว เรือนในแต่ละหมู่บ้าน และรู้อายุโดยเฉลี่ยของประชากรในชุมชน เป็นต้น

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) หมายถึง ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นการ บรรยายเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ เป็นการจำแนกแต่เป็นปริมาณไม่ได้ โดยการนำข้อมูลมา วิเคราะห์ด้วยวิธีเชิงคุณภาพ เช่น การวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งผู้เขียนได้ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดังนี้ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากเงินกองทุนหมู่บ้านเข้าสู่หมู่บ้าน การดำเนินงานของคณะกรรมการกอง ตุนหมู่บ้าน

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอน และวิธีดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษากระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่

4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ขั้นที่ 3 กำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสังเกต สัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสาร และการจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน

ขั้นที่ 4 ค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง

ขั้นที่ 5 นำข้อมูลที่ได้รวบรวม เพื่อทำการวิเคราะห์ และประมวลสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา

ขั้นที่ 6 เรียบเรียงรายงาน และนำเสนอในรูปแบบของ “สารนิพนธ์”

(กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานการศึกษา 2545 ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา :94 -97 ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กรุงเทพฯ ฯ กระทรวงศึกษาธิการ)

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. ได้ทราบปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ของการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ได้ทราบแนวทางการพัฒนาโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้เขียนได้ประมวลจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงว่าวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้มาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 9 ประการ ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมิน โครงการ
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

(ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 : 8)

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชน ด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง

ปัญญาของตนเอง

3. เกิดอุปประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคมชุมชน
5. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

(ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 : 11)

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 : 11)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” แต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี เมื่อครบกำหนด หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ ตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ และได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ในการประชุมครั้งใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน

5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน

7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

9. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ข้อ 11 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เข้าประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเข้าประชุม และ ค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 : 2-5)

หมวด 2

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ

และของกองทุน

4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน

5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน

6. จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน

7. พิจารณาเสนอความเห็น ต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและการจัดการกองทุน

8. ให้การสนับสนุน ปรีกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน และมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน

9. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

(ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 : 5-6)

การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุน จำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วยกรรมการซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองโดยสมาชิกซึ่งกรรมการจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบ ที่จะบริหารจัดการกองทุน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง และต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนยืนยันในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ที่คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสาม ของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

(ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 : 17 - 18)

คำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในส่วนของหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมเพื่อเปิดเวทีชาวบ้าน เพื่อเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เมื่อที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้วเสร็จ และเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดเวทีประชาคม เพื่อจัดทำระเบียบข้อบังคับ และดำเนินการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เมื่อกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยการขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

1. จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ. 2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
2. ขึ้นแบบคำขอขึ้นทะเบียน กับธนาคารออมสิน หรือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบ ข้อบังคับกองทุน
3. เปิดบัญชีกับธนาคาร เมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติอนุมัติเงินจัดสรรตามผลการประเมินความพร้อมแล้ว จะแจ้งให้กองทุนหมู่บ้านทราบ เมื่อกองทุนได้รับแล้วให้ติดต่อกับธนาคารเพื่อทำหลักฐานการรับเงินจัดสรร โดยมีเอกสารดังต่อไปนี้
  - สมุดเงินฝากกองทุน
  - มติที่ประชุม ซึ่งเห็นชอบและมอบหมายให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นผู้ที่มีอำนาจในการทำกิจกรรมสัญญากับธนาคาร และมติดังกล่าวต้องให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านลงนามกำกับ และรับรองสำเนาครบทุกหน้า
  - บัตรประจำตัวประชาชนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

(คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อ เตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2444 : 10 – 12)

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการออม เสียสละ เป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบการเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ไว้ดังนี้

ข้อ 1. ระเบียบนี้ เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง”

ข้อ 2. ที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้าน เลขที่ 117 หมู่ที่ 4 บ้านสะแกกรัง ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อ 3. ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 4. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- (1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- (2) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- (3) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์

ข้อ 5. แหล่งที่มาของเงินทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- (1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล
- (2) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- (3) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- (4) เงินค่าหุ้น

ข้อ 6. คุณสมบัติของสมาชิก

- (1) เป็นผู้ที่ทำนาก หรือ พักอาศัยในหมู่บ้านสะแกกรัง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือน
- (2) เป็นผู้มิมีนิสัยอันดั่งงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- (3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน
- (4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- (5) อุดม เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- (6) มีหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่

ข้อ 7. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- (1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- (2) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6. สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้ โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคล และกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก
- (3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

ข้อ 8. เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติ และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า 20 บาท ค่าหุ้น ภายในสามวัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

ข้อ 9. สมาชิกขาด หรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ตาย
- (2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- (3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- (4) ที่ประชุมมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม
- (5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
- (6) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก และนำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

ข้อ 10. สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันใด ๆ กับกองทุนในฐานะผู้กู้ หรือผู้ค้ำประกันอาจขอลาออกจากการเป็นสมาชิกของกองทุน ได้โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 11. ผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกภาพ อาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกใหม่ก็ได้

(ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา)

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับสมาชิกกองทุนผู้ภูันั้น คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้อง
ดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ข้อ 30. สมาชิกที่จะประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์
ประสงค์ ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 31. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่น
บาท (การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น)

ข้อ 32. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน
ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจน
เงื่อนไข และรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจงให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบ

ข้อ 33. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 34. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้
เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

ข้อ 35. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความ
เหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

ข้อ 36. ในกรณีที่ผู้กู้คิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไข
ที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุน
กำหนดไว้อย่างแน่นอน

ข้อ 37. ในกรณีที่ผู้กู้ไม่ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน หรือเมื่อมีหลักฐาน
อันควรเชื่อได้ว่า ผู้กุนำเงินไปใช้ในอกรบวัตถุประสงค์ ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

(ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ พ.ศ. 2544 : หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : 23-25)

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1. สมาชิกที่ขอกู้เงินมีฐานะปานกลาง
2. มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง สามารถติดต่อได้เมื่อมีเหตุจำเป็น
3. มีรายได้มั่นคง

4. ไม่ติดการพนัน
5. เป็นคนที่มีความเชื่อถือได้ในหมู่บ้าน
6. เป็นผู้ที่มิจิตใจเลื่อมใสในศาสนา

หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบจับโมเดล

ในการประเมินกองทุนหมู่บ้าน บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้เขียนใช้กรอบแนวคิดของ Stufflebeam (จันเนียร์ สุขหลาย และคณะ พ.ศ. 2544) ได้สรุปรูปแบบการประเมินแบบจับโมเดล ไว้ดังนี้

การประเมินแบบจับโมเดลเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อย และเพื่อนำผลไปพัฒนาโครงการ และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสภาวะแวดล้อมของหมู่บ้าน เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม การประเมินสภาวะแวดล้อม ทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย วิธีการประเมินสภาวะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

- เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากระบบภายนอก เพื่อให้ได้ข้อมูลมาซึ่งพัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น

- เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่า วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดหมายของโครงการหรือไม่ จึงมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

- ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตรากำลังเท่าใด วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์คือ

- เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของโครงการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน
- เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำนึกของโครงการ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดโครงการเท่านั้น แต่ยังมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต คือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เหนือในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้น และการประเมินกระบวนการร่วมด้วย

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ “รวมบทความทางการประเมินโครงการ” พิมพ์ครั้งที่ 6 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : 2544 : 221-234)

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วัตถุประสงค์ของโครงการฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีจำนวนถึง 74,881 กองทุน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจันนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้น ได้แก่ การสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงานจำนวนถึง 74,881 คน ได้รับการยกระดับฐานะทางการศึกษาและมีศักยภาพด้านการบริหารโครงการ เพื่อสร้างศักยภาพและเป็นการยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ นับเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง ที่สำคัญข้อมูลต่าง ๆ ที่ขาดหายไปจากหมู่บ้านจะได้นำมาใช้เพื่อวางแผนให้สอดคล้องกับ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และมีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

ข้อดีของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. บัณฑิตว่างงานทั่วประเทศทุกพื้นที่ จำนวน 74,881 คน มีรายได้คนละ 6,360 บาท ต่อเดือนเป็นเวลา 10 เดือน ได้รับความรู้ด้านการจัดการและการประเมินผลโครงการ ได้รับประสบการณ์จริงในพื้นที่ มีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น

2. บัณฑิตมีโอกาสได้รับการจ้างงานจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งชาติ หรือ องค์กรบริหารส่วนตำบล

3. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้ง 74,881 กองทุน จะมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน ด้วยความรู้ที่บัณฑิตในหมู่บ้านได้เรียนรู้ และมีจิตวิญญาณพร้อมที่จะปฏิบัติงานในหมู่บ้านด้วยความเห็นชอบของคนในหมู่บ้านเอง

ข้อเสียของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ

1. กระบวนการเรียนเน้นการศึกษภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี โดยแบ่งเป็น ภาคทฤษฎี ร้อยละ 20 และภาคปฏิบัติร้อยละ 80 ทำให้บัณฑิตไม่เข้าใจในบางรายวิชาที่เรียน เพราะ มีเวลาเรียนน้อยเนื่องจากต้องทำงานในหมู่บ้าน

2. ระยะเวลาของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมีระยะเวลาสั้น ทำให้ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านไม่ต่อเนื่อง และรัฐบาลทราบผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากมีระยะเวลาในการดำเนินงาน 10 เดือน

เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการประเมินโครงการแบบให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา ไม่ใช่ผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและถาวร

ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านนั้น เป็นการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างประชาชนและผู้นำท้องถิ่น รัฐบาลโดยพรรคไทยรักไทยมีนโยบายเร่งด่วนเกี่ยวกับ

โครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันบริหารจัดการเงินกองทุนที่ได้รับจากรัฐบาลเพื่อนำไปพัฒนาและเสริมรายได้ของประชาชนในหมู่บ้าน

(กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานการศึกษา 2545 ชุดวิชาการวิจัยชุมชน 112 : 114
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กรุงเทพฯ ฯ กระทรวงศึกษาธิการ)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัด
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

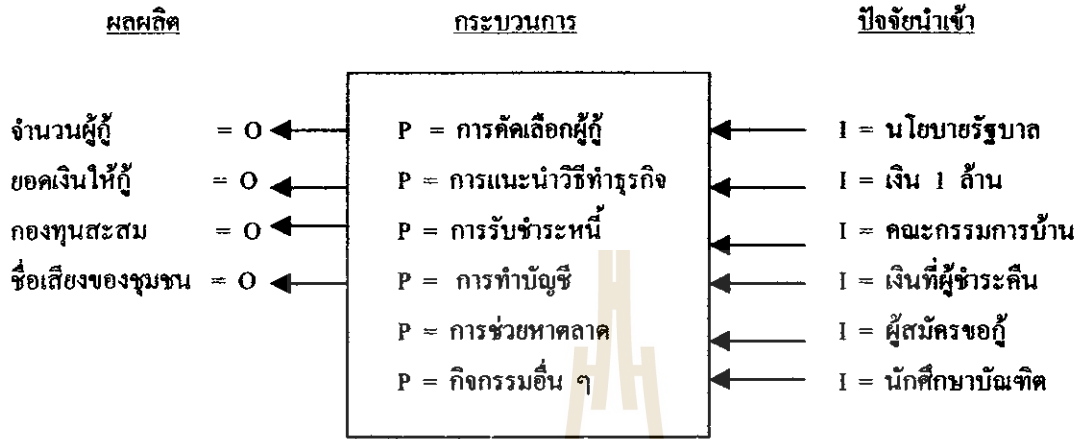
CIPP Model เป็นแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อใช้ในการประเมินโครงการ นำเสนอโดย D.L.Stufflebeam และคณะ ความหมายของการประเมิน คือ เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น เป็นการประเมินตามรูปแบบจิบ (CIPP) เป็นการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับระบบ ซึ่งเป็นแนวคิดและรูปแบบการประเมินเชิงระบบของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

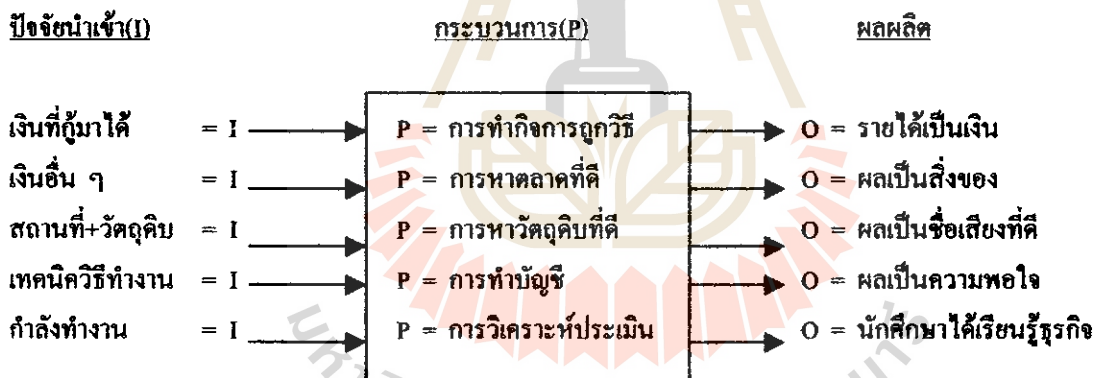
ผู้เขียนใช้แบบจำลอง CIPP พิจารณาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยประเมินโครงการเชิงระบบ

ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4
หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

(กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานการศึกษา 2545 ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา : 5

- 19 ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ ฯ)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้เขียนใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการประเมิน ดังนี้

ประชากร คือ บุคคลและชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มที่ผู้เขียนเลือกจากประชาชนในหมู่บ้านขึ้นมาเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อศึกษาและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน มีดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15	คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบล	จำนวน	75	คน
3. สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	จำนวน	65	คน
4. ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุน	จำนวน	321	คน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อาวุโส ที่ปรึกษา	จำนวน	8	คน
6. เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	5	คน

(กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานการศึกษา 2545 ชุดวิชาการวิจัยชุมชน : 174 - 178 ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ ฯ)

3. ตัวแปรและตัวชี้วัด

โครงการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A เป็นหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน จึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีของสคัพเฟิลบีม ซึ่งมีตัวชี้วัดดังนี้คือ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวดดังนี้ คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A คือตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 2.5 ผู้สมัครขอกู้

2.6 ทุนสะสมของหมู่บ้าน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3.3 การรับชำระหนี้
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การช่วยเหลือตลาด

4. ตัวชี้วัดของผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

- 4.1.1 จำนวนผู้กู้
- 4.1.2 ยอดเงินให้กู้

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- 4.2.1 จำนวนผู้ที่ได้กู้
- 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
- 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- 4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- 4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- 4.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- 4.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 หมวด ดังนี้

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A
- 1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วย

ระบบ A

1.3 ตัวชี้วัดเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- 1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- 1.3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- 1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้

- 1.3.4 หนี้สินนอกระบบของผู้กู้
  - 1.3.5 อาชีพหลักของผู้กู้
  - 1.3.6 รายได้ของครอบครัว
  - 1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
    - 2.1 เงินที่กู้มาได้
    - 2.2 เงินอื่น ๆ
    - 2.3 สถานที่และวัตถุดิบ
    - 2.4 เทคนิควิธีทำ
    - 2.5 กำลังทำงาน
  3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
    - 3.1 การทำกิจการ
    - 3.2 การขาดตลาด
    - 3.3 การหาวัตถุดิบ
    - 3.4 การทำบัญชี
    - 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน
  4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้
    - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
      - 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
      - 4.1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
    - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
      - 4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
      - 4.2.2 ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น เนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
    - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
      - 4.3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
      - 4.3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
      - 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

ตัวชี้วัดการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิต

ของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินประเมินทั้ง 2 ระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B คือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น คล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B ก็จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนที่ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และมีความสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล ดังนั้นผู้เขียนจึงเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมและสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลให้ตรงกับความต้องการในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้ คือ

1. การสังเกตและบันทึก ผู้เขียนได้ทำหน้าที่ในการสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2. การสัมภาษณ์ ผู้เขียนได้สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนราษฎรบุคคลในหมู่บ้านเกี่ยวกับความคิดเห็นเงินกองทุน 1 ล้านบาท

3. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน เพื่อให้ได้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกู้เงิน 1 ล้านบาท เพื่อนำไปประกอบอาชีพเสริมและสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

4. การศึกษาเจาะลึกรายกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ และนำเงินกู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพเสริมหรือใช้เงินตามวัตถุประสงค์ที่เขียน โครงการขอกู้ยืมเงินหรือไม่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้เขียนได้ใช้แบบรายงานต่าง ๆ และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคคที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร.8 (โครงสร้างเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร.11 (แบบเจาะลึกกรณี)
12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้เขียนได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากกลุ่มเป้าหมายและเอกสารต่าง ๆ จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเป้าหมายที่ทำการเก็บข้อมูลได้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนเงิน 1 ล้านบาท เป็นต้น และผู้เขียนได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีที่ผู้เขียนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของประชาชนในหมู่บ้าน ตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต โดยประชาชนไม่รู้ตัว และผู้เขียนได้ใช้การสังเกตโดยเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้เขียนเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งในชุมชน แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต และอีกวิธีที่ผู้เขียนใช้การสังเกต คือ การสังเกตจากบุคคลภายนอก เป็นการสังเกตที่ผู้ให้การสังเกตไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกต และผู้เขียนสามารถบันทึกข้อมูลได้ทันที
2. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้เขียนเผชิญหน้ากับประชาชนในชุมชน เพื่อสนทนากันในประเด็นที่ผู้เขียนต้องการทราบและต้องการ ได้ข้อมูลที่เป็นจริง

3. การจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน เป็นวิธีที่ผู้เขียนต้องการทราบความต้องการ และความเดือดร้อนของประชาชนในหมู่บ้าน ว่ามีความเป็นอยู่อย่างไรภายหลังจากได้รับเงินกู้

(กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานการศึกษา 2545 ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา : 94 ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้เขียนได้วิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินโครงการดังนี้คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข แล้วสรุปผลโดยการใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ

(กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานการศึกษา 2545 ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา : 113 - 121 ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ)

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎีซิปโมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
5. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

โดยใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้เขียนไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่าได้ ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ เป็นการประเมินสถานะแวดล้อมของหน่วยระบบ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับระบบ โดยมีสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการประเมินดังนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

จากการประมาณการของกองทุนการเงินระหว่างประเทศภาพรวมของเศรษฐกิจโลกในปี 2544 ชะลอตัวลง ร้อยละ 4.7 ในปี 2543 เป็นร้อยละ 2.4 ในปี 2544 อันเป็นผลจากการชะลอตัวทางเศรษฐกิจของทุกกลุ่มประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์วินาศกรรมเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 ทำให้ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและภาคธุรกิจลดลง กอปรกับราคาสินค้าอุปโภคและบริโภคสูงขึ้นและภาวะการผลิตภาคอุตสาหกรรมที่อ่อนตัวลงในสหภาพยุโรป สำหรับประเทศญี่ปุ่นนั้นเศรษฐกิจยังคงตกต่ำ เนื่องจากอุปสงค์จากประเทศคู่ค้าลดลง รวมทั้งประสบปัญหาภายในประเทศโดยเฉพาะปัญหาด้านสถาบันการเงิน ทางด้านประเทศอาเซียนและประเทศอุตสาหกรรมใหม่ซึ่งพึ่งพาการส่งออกเศรษฐกิจชะลอตัวตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่พัฒนาแล้วและตามอุปสงค์ที่ลดลงของสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ในขณะที่กลุ่มประเทศลาตินอเมริกาโดยเฉพาะอาร์เจนตินา และบราซิล ตะวันออกกลาง ยุโรปกลางและยุโรป

ตะวันออก แครีรัฐเอกราชและแอฟริกา ก็ชะลอตัวตามภาวะเศรษฐกิจของโลกเช่นเดียวกัน

จากสภาวะเศรษฐกิจดังกล่าว จึงส่งผลกระทบต่อประชาชนภายในประเทศ ทำให้ประชาชนภายในประเทศมีความยากจนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมในทวีปยุโรป ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมชะลอตัวตามภาวะเศรษฐกิจจึงส่งผลให้ประชาชนภายในประเทศไม่มีงานทำ เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมลดจำนวนพนักงาน ทำให้ประชาชนว่างงานมากขึ้น

(ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมวลโดยกองการประเมินผลการพัฒนา สศช)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ในช่วงปี 2544 – 2549 กระทรวงอุตสาหกรรม ได้จัดทำแนวนโยบายของกระทรวงที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 นโยบายรัฐบาลและบทบาทภารกิจของกระทรวงมีดังนี้

1) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาและศักยภาพของท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้า โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงอุตสาหกรรม ด้วยการสนับสนุนในด้าน ความรู้ เทคนิค และการบริหารจัดการ

2) ร่วมผลักดันการจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กรวมทั้งการแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรมด้วยการปรับโครงสร้างการบริหารงานของบริษัทด้วยการปรับโครงสร้างการบริหารงานของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.)

3) ให้ความช่วยเหลือเพื่อลดต้นทุนในการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม

4) สนับสนุนการแก้ปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมการจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรเพื่อให้สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ในการกู้ยืม ผลักดันความร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์ เพื่อสนับสนุนสินเชื่อแก่ (SMEs)

5) เร่งรัดการปรับโครงสร้างภาษี เพื่อช่วยลดต้นทุนและข้อเสียเปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย

6) ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโรงงานและมาตรฐานอุตสาหกรรมให้ทันสมัยเอื้อต่อการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม

7) เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมทั้งด้านการผลิต การจัดการและการตลาดให้บังเกิดผลอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง

- 8) พัฒนาสมรรถนะบุคลากรและองค์กรภาครัฐและเอกชนด้านเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของภาคอุตสาหกรรม
- 9) กำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบและเตรียมความพร้อมการเปิดเสรีทางการค้าจากข้อตกลง WTO และ AFTA
  - มาตราการระยะยาว
  - 1) ปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและส่งเสริมการลงทุนให้สอดคล้องกับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ
  - 2) เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานและเชื่อมโยงอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อจะก่อให้เกิดผลต่อการปรับโครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรม
  - 3) สร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาและมีฐานความรู้ความชำนาญสูง
  - 4) พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ
  - 5) ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน รวมถึงการสนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินงานของกองทุนร่วมทุน ตลอดจนระบบการค้าประกันสินเชื่อ
  - 6) สนับสนุนการกำหนดมาตรฐานเพิ่มมูลค่าเพิ่มสินค้าอุตสาหกรรม สนับสนุนการเพิ่มผลผลิตภาคอุตสาหกรรม เพื่อการแข่งขันและพัฒนาที่ยั่งยืน
  - 7) สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่นชุมชน และภูมิภาค ให้เกิดธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีระบบการจัดการที่เข้มแข็ง
  - 8) ส่งเสริมการรับช่วงและเชื่อมโยงการผลิตระหว่างกิจการอุตสาหกรรมเพื่อให้มีการสนับสนุนและถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกัน
  - 9) กำกับดูแลสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงและมีมลภาวะสูง
  - 10) พัฒนาระบบสารสนเทศสถานะอุตสาหกรรมและกฎระเบียบมาตรการทางการค้าและการส่งออกให้เชื่อมโยงอย่างทั่วถึง
  - 11) เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันอิสระ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในแต่ละสาขา เช่น เครื่องไม้ เครื่องเรือน เคมีภัณฑ์ เซรามิกส์ และพลาสติก
  - 12) ส่งเสริมขยายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนต่างประเทศและประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค

ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการปี 2545-2546

สำหรับแนวคิดยุทธศาสตร์ของกระทรวงอุตสาหกรรมและกรอบงบประมาณ ปี 2545 - 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม กล่าวว่า กระทรวงอุตสาหกรรมวางแผนในอนาคตที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี และซอฟต์แวร์แต่ต้องเลือกส่งเสริมเป็นตัวๆ เพราะประเทศไทยมีศักยภาพเฉพาะด้าน พร้อมทั้งได้วางเป้าหมายในประเทศไทยเป็นศูนย์กลางแห่งภูมิภาคอาเซียน

นอกจากนี้การวางกรอบยุทธศาสตร์หลักๆ เรื่องการพัฒนาผู้ประกอบการ การพัฒนาผลผลิตให้สามารถแข่งขันได้ รวมทั้งด้านเทคโนโลยีต่างๆ ที่จะมาเพิ่มศักยภาพทางการผลิต ทั้งยังเอื้ออำนวยต่อฐานของทรัพยากรที่มีอยู่ภายในประเทศ ซึ่งจะส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสมาพันธ์อิสระ เช่น สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบันจะขึ้นตรงกับกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่ออบรมให้ความรู้กับผู้ประกอบการโดยการวางนโยบายไว้ว่า อีก 5 ปี ข้างหน้า สถาบันอิสระเหล่านี้จะเลี้ยงตัวเองได้

แผนงานหลักเพื่อการส่งเสริม SMEs

สำหรับความคืบหน้าการอนุมัติโครงการตามแผนงานกระตุ้นเศรษฐกิจมีโครงการเร่งด่วนที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้เสนอไปและได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการแผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแล้ว มีทั้งสิ้น 33 โครงการ วงเงิน 5,135 ล้านบาท จากยอดเดิมตั้งเป้าไว้ 8,000 ล้านบาท

สำหรับการแก้ไขปัญหาของ SMEs รัฐบาลจะมุ่งเน้นในการหาทางแก้ไข 3 ปัญหาหลักของ SMEs โดยเฉพาะด้านการเงิน ส่วนการพัฒนาผู้ประกอบการ ให้มีความรู้ มีการประสานงานกว่า 60 หน่วยงาน ตั้งเป็นศูนย์บริการ SMEs ส่วนสถาบัน SMEs พัฒนารฐานข้อมูล เพิ่มโอกาสซื้อขายของ SMEs ตั้งเป้าหมายปีนี้ จะช่วยเหลือแพร่กว่า 100,000 ราย รัฐบาลได้กำหนดให้การส่งเสริม SMEs เป็นนโยบายหลักที่มีความสำคัญเร่งด่วนมากที่สุด โดยจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้มีการจัดสัมมนาระดับชาติ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการต่างเพื่อสนับสนุน SMEs ทั้งกำหนดให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกว่า 60 แห่ง มีการติดตามประเมินผล และเร่งรัดงานอย่างใกล้ชิด เพราะการส่งเสริมการพัฒนา SMEs นั้น จะช่วยให้เกิดความแข็งแกร่งแก่เศรษฐกิจไทย เพราะกิจการส่วนใหญ่ของประเทศ กว่าร้อยละ 98 เป็น SMEs ในขณะที่มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมกว่าร้อยละ 80 เป็น SMEs อย่างไรก็ตาม ปัญหาพื้นฐานของ SMEs แบ่งออกเป็น 3 เรื่องใหญ่ได้แก่ การขาดความรู้ ทักษะ ทัศนคติและกระบวนการคิดทางการบริหารธุรกิจ และเทคโนโลยี การขาดหรือไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ในส่วนของเงินทุน กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ร่วมกับกระทรวงการคลังใช้เครื่องมือทางการเงิน

หลายประเภทเข้ามาช่วยเหลือ เช่น การจัดสินเชื่อสำหรับ SMEs ผ่านสถาบันการเงินของรัฐ รวมทั้ง บริษัทเงินอุดสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) และบริษัทเงินทุนอุดสาหกรรมแห่งประเทศไทย (IFCT) การสร้างข้อตกลงร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์ในการอำนวยสินเชื่อ SMEs การจัดสรรเงินกู้รายย่อยให้แก่ SMEs โดยกรมส่งเสริมอุดสาหกรรม การยกระคับ บอย. เป็นธนาคารเพื่อการพัฒนา SMEs เพื่อให้มีขอบเขตการให้วิสาหกิจต่างๆ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของอุดสาหกรรมไทย ซึ่งถือได้ว่าเป้าหมายการช่วยเหลืออุดสาหกรรมต่อเนื่องจากการดำเนินการในปี 2545 และการดำเนินโครงการตามงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจ 58,000 ล้านบาท

1.1.3 ภาวะขาดดุลการค้าของประเทศ

การชะลอตัวลงของเศรษฐกิจโลกได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยด้วยเช่นกัน ในปี พ.ศ. 2544 การส่งออกของไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง สินค้าหลายประเภทในตลาดโลกมีราคาลดลง โดยเฉพาะสินค้าเกษตร แม้ปริมาณการส่งออกจะสูงขึ้นแต่มูลค่ากลับลดลง ส่งผลให้การส่งออกทั้งปีมีมูลค่า 65,376 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากปี 2543 ที่มีมูลค่าส่งออกรวม 69,872 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ถึงร้อยละ 6.5 ในขณะที่เดียวกันภาวะการนำเข้าของไทยก็ชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ยังผลให้การนำเข้าในปี 2544 มีมูลค่า 61,825 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากปี 2543 ร้อยละ 0.6 ทำให้ดุลการค้าทั้งปีของไทยเกินดุลมูลค่า 3,551 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แม้ว่าการส่งออกของไทยปี 2544 จะหดตัวลงแต่หากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ แล้วประเทศไทยยังประสบปัญหาน้อยกว่าประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรมีการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดปี 2544 ในขณะเดียวกัน สินค้าอุดสาหกรรมเกษตรและสินค้าอุดสาหกรรมมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี การส่งออกไปยังตลาดหลักมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตลอดปี 2544 ในขณะที่ตลาดใหม่บางตลาดมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ตลาดหลัก 4 ตลาดที่มีมูลค่าการส่งออกลดลงได้แก่ อเมริกา เอเชียตะวันออก ยุโรป และญี่ปุ่น

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

" ความผูกพันระหว่างคนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นความผูกพันกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่าง คน ดิน น้ำ อากาศ และป่าไม้ เป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่อย่างเป็นระบบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งผลิตปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคน ดังเช่น ปัจจัย 4 คือ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ดังนั้นความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติกับสิ่งมีชีวิตจึงเกี่ยวเนื่องกันในระบบนิเวศ หากระบบนิเวศถูกทำลายหรือไม่สมดุล ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ไปทั้งระบบด้วยเช่นกัน " (เศรษฐกิจและสังคม , หน้า 57-66)

ในอดีตประเทศไทยนับเป็นอีกประเทศหนึ่งในโลกที่มีทรัพยากรธรรมชาติหลากหลายในระบบนิเวศ แต่ในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ถูกนำมาใช้เพื่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์มากขึ้น โดยมนุษย์ไม่ได้คำนึงถึงความจริงที่ว่า คน กับธรรมชาติย่อมต้องพึ่งพาอาศัยกัน แต่ทุกวันนี้คนจึงเป็นผู้ครอบงำผลประโยชน์จากธรรมชาติเพียงฝ่ายเดียว ภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น ไฟป่า น้ำท่วม ที่เกิดขึ้นทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบนี้อย่างรุนแรงเป็นการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และที่อาจเป็นสัญญาณเตือนให้มนุษย์โลกรู้ว่า ธรรมชาติมิได้เป็นผู้ให้เพียงอย่างเดียว

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

"สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนโดยรวมของประเทศไทย ในปี 2544 เพิ่มขึ้นจาก ปี 2543 เล็กน้อย คือ ร้อยละ 0.3 โดยที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 6.6 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการทำนา หรือการเกษตร และเงินที่ได้จากการช่วยเหลือ ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 ภาคใต้และภาคกลาง รวมทั้งกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นรายได้จากค่าแรงและเงินเดือน มีรายได้ลดลงร้อยละ 2-4

ในด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนนั้น พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น ยกเว้นครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯที่มีการใช้จ่ายลดลงในอัตรา ร้อยละ 3.7 ครัวเรือนในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 3-5 ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสาร และค่าที่อยู่อาศัยรวมถึงเครื่องใช้ภายในบ้าน ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย" (สารสถิติ , 2545)

1.1.6 บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท หรือ ความล่มสลายของท้องถิ่น

ชนบท

เพราะ โครงสร้างของสังคมไทยคือการแย่งทรัพยากรจากชนบทสู่เมืองแรงงานและทรัพยากรถูกส่งเข้ามาศูนย์กลางแห่งการพัฒนา ภาวะอ่อนล้าจึงเป็นเหตุให้ชุมชนล่มสลาย ภาพของความยากจนในชนบท เป็นเหมือนความชินชาของผู้คน เป็นเรื่องปกติที่คุ้นเคยกันมานาน เมื่อพ่อแม่ส่งบุตรหลานเข้าไปเรียนในเมืองเพื่อที่จะให้มีความรู้ แต่เมื่อเยาวชนเหล่านั้นสำเร็จการศึกษาแล้วพวกเขาก็จะก้าวสู่ระบบของกระแสทุนนิยมและเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่รับใช้ภาคธุรกิจ รับใช้คนมีฐานะ คนจนจะอยู่รอดได้ก็ต่อเมื่อ สามารถแปลงตัวเองให้เป็นคนรับใช้ของระบบทุนนิยมเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น รัฐบาลกำหนด หรือ ขยายคนเพื่อให้สอดคล้องกับตลาดทำให้คนแห่กันไป

เรียน วาสารศาสตร์ นิเทศศาสตร์ เพราะอยากเติบโตเข้าสู่วงการบันเทิง ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจของไทยขยายตัว การเร่งผลผลิตวิศวกรก็โหมกันอย่างเร่งรีบ เขวชนกก็แหกนัไปเรียนกันเต็มคณะ

มาถึงยุคนี้ทุกสถาบันการศึกษา เร่งขยายคณะที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ จนผลิตนักศึกษาออกมามากมาย แต่ที่น่าแปลกใจ ก็คือ ชนบทยังขาดแคลนครูและบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ หรือนักศึกษาที่ต้องเรียนใช้ทุน เช่น พยาบาล หรือครู เมื่อสำเร็จการศึกษาต่างก็ปฏิเสธที่จะไปทำงานในชนบท นักศึกษาที่มาจากหมู่บ้านก็ปฏิเสธที่จะทำงานในชนบทเช่นกัน ส่วนใหญ่อยากอยู่ในเมือง อยากอยู่ใกล้ศูนย์กลางแห่งการพัฒนาเพราะที่นั่นคือดินแดนที่สุบทรัพย์ากรและผลประโยชน์จากชนบทมากองรวมกันไว้ หากการศึกษามีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาจริงคนหนุ่มสาวต้องกลับเข้ามาสู่การแก้ไขปัญหามาในชนบท ควบคู่กับการพัฒนาในด้านต่างๆ

เด็กบ้านนอกที่เรียนหนังสือเพื่อเข้าไปสู่เมืองเป็นผลมาจากกระแสการจัดการศึกษาเพื่อเป็นอื่น ข้าราชการเมื่อเติบโตก็อยากไปทำงานในกรม อยากไปทำงานในเมืองหรือในจังหวัดใหญ่ๆ ชาวบ้านและข้าราชการที่ห่างไกลกำลังถูกโคตเคี้ยวและความโคตเคี้ยวนี้จะทำลายความเป็นมนุษย์

- ผลผลิตทางการเกษตรถูกเก็บเกี่ยวส่งตรงไปสู่เมืองหลวง
- ที่สถานีขนส่ง มีแรงงานในหมู่บ้าน มุ่งสู่โรงงานอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่
- ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ไฟฟ้า น้ำ ฯลฯ ได้ถูกสนองกับการพัฒนาที่ "ไม่รู้จัก " สำนัก อิม "

ในหมู่บ้านแทบไม่มีเหลืออะไรแล้ว มีเพียงความหวังลมๆแล้งๆ ที่จะได้จากฝ่ายการเมือง และความยากจนและความ โคตเคี้ยวที่อยู่หมู่บ้านมานานแสนนาน(Bannok,www,2002)

1.1.7 ค่านิยมกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ประเทศไทยเรายอมรับวัฒนธรรมของชาติตะวันตกได้ง่าย และปล่อยให้มอิทธิพลในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คนโดยทั่วไป เช่นเดียวกับที่คนไทยนิยมบริโภคอาหารของชาวตะวันตก เช่น แฮมเบอร์เกอร์ พิซซ่า ไก่ทอด มากกว่าอาหารที่ปรุงโดยคนไทยในครอบครัวทั้งๆที่อาหารไทยมีคุณค่าทางโภชนาการมากกว่าอาหารขยะเหล่านั้น ร้านสะดวกซื้อนั้นแม้จะฉลาดในการใช้กลยุทธ์ทางการตลาด แต่ไม่ฉลาดในการมองผลกระทบระยะยาว พวกเขาต้องการเพียงเม็ดเงินเข้ากระเป๋าโดยลืมมองลงไปถึงความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ต่างๆระหว่างผู้ค้ากับผู้บริโภค ในสมัยก่อนผู้คนต้องพึ่งพาร้านขายของชำใกล้บ้าน เมื่อขาดเหลืออะไรก็หาซื้อได้ง่าย แม้นิยมลูกเงินก็ยังสามารถขอเชื่อไว้ก่อนได้ บางครั้งร้านขายของชำยังเป็นศูนย์รวมและกระจายข่าวสารของหมู่บ้าน มีการทักทายเล่าสู่กัน ไปกันมาทุกวัน จนมีความสัมพันธ์เปรียบประหนึ่งญาติมิตรสหายที่รู้จักกันทั่วไป ความสัมพันธ์ได้ขยายออกไปสู่หลายครัวเรือนในหมู่บ้าน จนทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของผู้คนในชุมชนนั้นๆ

ภายหลังไม่นาน ร้านสะดวกซื้อ ได้ผุดขึ้นมาท่ามกลางวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของร้านขายของชำของชุมชน ร้านขายของชำจึงต้องพลิกทางให้ด้วยทุนมหาศาลของผู้มีอำนาจ ร้านสะดวกซื้อยังได้ทำลายสภาพสังคมรูปแบบเดิมให้เสื่อมสลาย สภาพสังคมที่พึ่งพาอาศัยกันกลับกลายเป็นสังคมตัวใครตัวมัน มีการตกทอดที่ไม่จริงใจเกิดขึ้น เช่นเดียวกันกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของตลาดสดที่กำลังเสื่อมสลายลงไปพร้อมกับการก่อกำเนิดของร้านขายส่งขนาดใหญ่ คิคเคอร์ ไม่เฉอะแฉะ กิจกรรมของตลาดสดในแบบเดิมๆ เช่นเสียงจิ้งจกแจ๊กจ๊อแจ แข่งกับแสงอาทิตย์ในช่วงเช้าเพื่อไปให้ทันก่อนตลาดวายเป็นภาพกิจวัตรที่คุ้นตาและในปัจจุบันไม่มีแล้ว เพราะประชาชนนิยมไปจับจ่ายซื้อของกันในตลาดสดคิคเคอร์กันมากขึ้น ถึงแม้สินค้าในตลาดสดคิคเคอร์จะมีราคาสูงกว่าในตลาดสดทั่วไป ท้ายที่สุดแล้วหากคิดให้ดีกว่าคือร้านสะดวกซื้อจะนำไปสู่ระบบการผูกขาดทางการตลาด ก่อให้เกิดระบบปลาใหญ่กินปลาเล็ก แทนระบบอุปถัมภ์ สัมเลิกระบบเกื้อกูลกัน

(ธงชัย พรรณสวัสดิ์และอชชาวดี เซ็นเสถียร, 2545)

บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติและความเป็นมาของหมู่บ้านสะแกกรัง

บ้านพลกรัง ชื่อเดิมเรียกว่า “พลรัง” เล่าต่อกันมาว่า สมัยก่อนได้เกิดสงครามกับจีนฮ่อ ไทยได้จัดกองทัพขึ้นเพื่อไปต่อสู้กับจีนฮ่อ และได้เดินทัพผ่านมายังหมู่บ้านแห่งนี้ และได้หยุดพักหรือรั้งทัพไว้ก่อน จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านพลรัง” ต่อมาในปี พ.ศ.2110 จึงเปลี่ยนชื่อจากบ้านพลรัง มาเป็นพลกรัง และในปี 2534 หรือประมาณ 10 ปีมาแล้ว ได้มีการแยกหมู่บ้านพลกรังจาก หมู่ 2 ออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ พลกรังหมู่ที่ 2 และ สะแกกรัง หมู่ที่ 4 เนื่องจากประชากรในหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 มีประชากรจำนวนมาก ทำให้ผู้ใหญ่บ้านปกครองไม่ทั่วถึงจึงทำให้มีการแบ่งแยกหมู่บ้านขึ้น

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน

1. นายฝัน สุขสำราญ เป็นกำนันตำบลพลกรัง
2. นายโคม โนนพลกรัง เป็นผู้ใหญ่บ้าน
3. นาย อู๊ด แนนพลกรัง เป็นผู้ใหญ่บ้าน

กลุ่มคนแรกที่มาตั้งหมู่บ้านนี้อพยพมาจาก

เนื่องจาก ตำบลพลกรังเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่าง บ้านพุดซา และ บ้านสิมม ราษฎรที่อพยพมาอยู่บ้านพลกรังส่วนใหญ่มาจากหมู่บ้านใกล้เคียง คือบ้านสิมม บ้านแปะ บ้านทุ่ง บ้านน้อยบุกะกิน บ้านค่านอก อำเภอคำม่วน จังหวัดนครราชสีมา และ เหตุที่บุคคลเหล่านี้อพยพมาจากบ้านเดิมเพราะ มีภรรยาอยู่ที่บ้านพลกรัง และสมัยก่อนเมื่อฝ่ายชายแต่งงานกับฝ่ายหญิง ก็จะย้ายเข้ามาอยู่บ้านฝ่ายหญิงเพื่อช่วยกันทำมาหากิน ทำไร่ ทำนา ทำสวน

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านก่อนจะเป็นชุมชน

ก่อนจะตั้งหมู่บ้านนี้ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงจะเป็นป่า และเป็นไร่มันสำปะหลัง ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่สวนไร่ทำการเกษตร เช่น ปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินกันในครอบครัว มีหนองน้ำไว้ใช้ในการรดน้ำพืชผัก ถ้าฝนไม่ตกก็จะปลูกมันสำปะหลัง

ปัจจุบันป่าหรือหนองน้ำเคยมีในอดีต ปัจจุบันไม่มีหนองน้ำและป่าแล้ว เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่จะนำดินมาถมและ ปรับพื้นที่ใหม่หมดใช้สำหรับสร้างบ้านเป็นที่อยู่อาศัยในปัจจุบันนี้ ทำให้พื้นที่การเกษตรไม่มีหลงเหลือ

การขยายตัวของประชากรในหมู่บ้าน

ปัจจุบันหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มี 111 ครัวเรือน เป็นผู้ชายจำนวน 233 คน หญิง 251 คน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 484 คน สามารถแยกกระดับอายุของประชากรได้ดังนี้

1 วัน - 3 ปีเต็ม	จำนวน	13	คน
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	จำนวน	53	คน
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	จำนวน	85	คน
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	จำนวน	25	คน
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	จำนวน	40	คน
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	จำนวน	160	คน
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	จำนวน	64	คน
60 ปี 1 วันขึ้นไป	จำนวน	44	คน

ในหมู่บ้านมีคนพิการ จำนวน 1 คน ไม่ได้เรียนหนังสือ เนื่องจากอายุมาก อยู่ระหว่าง 50-60 ปี สาเหตุที่เป็นคนพิการ เนื่องจากเป็นอัมพาตไม่สามารถเดินได้ ต้องใช้รถเข็น แต่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ไปไหนมาไหนได้

ลักษณะการตั้งบ้านเรือนและการขยายตัวของหมู่บ้าน

ในอศิศการตั้งบ้านเรือนของบ้านสะแกกรัง สมัยมาตั้งบ้านเรือนใหม่นั้นตั้งเป็นกระจุกหรือย่อม ซึ่งติดกับถนน และตั้งอยู่ใจกลางของตำบลพลกรัง สมัยนั้นชาวบ้านเรียกว่า ย่อมโลก ต่อมาเมื่อประชากรมากขึ้นได้มีการขยายหมู่บ้านออกเป็น 2 ย่อม คือ ย่อมโลก และย่อมโรงเรียน สาเหตุที่เรียก ย่อมโรงเรียนก็คือสร้างบ้านอยู่ใกล้โรงเรียนประมาณ 10-20 ครัวเรือน สาเหตุที่ไปสร้างบ้านอยู่ใกล้โรงเรียน คือ พ่อแม่แบ่งมรดกให้และสร้างเป็นที่อยู่อาศัย ลักษณะบ้านเรือนส่วนมากจะเป็นแบบหมู่บ้านในชนบทโดยทั่วไป คือการสร้างบ้านจะยกบ้านได้สูง และฝาบ้านจะเป็นไม้ เสาไม้ มุงหลังคาด้วยสังกะสีมีบางหลังที่สร้างบ้านเป็นเสาปูนมุงหลังคาด้วยกระเบื้องและได้ดูบ้านจะทำผนังด้วยปูน จะไม่ปล่อยให้ได้ดูบ้านโล่ง บ้านที่สร้างแบบนี้ส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้า

ทำเลที่ตั้งหมู่บ้านสะแกกรัง

หมู่บ้านสะแกกรัง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองนครราชสีมา ประมาณ 14 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 7 บ้านบึงตะโก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 6 บ้านตาท้าว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 5 บ้านบุชีดุ่น
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 2 บ้านพลกรัง

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของบ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 เป็นที่ราบสูง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตร ส่วนใหญ่ทำไร่มันสำปะหลัง มีถนนสายหลักของหมู่บ้านเป็นถนนทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2098 จาก ตำบลโลกสูง ไป อำเภอขามทะเลสอ ตัดผ่านกลางหมู่บ้านจากทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก มีบ้านเรือนเรียงรายสองฟากถนน ดังแผนที่ดังนี้

บ้านเลขที่ ๓๖

ท่าบอง

หมู่ที่ ๘ บ้านบึงประเสริฐ

หมู่ที่ ๗ บ้านบึงตึก

หมู่ที่ ๕ บ้านบึงสุขุม

หมู่ที่ ๔ บ้านบึงเทพารักษ์

หมู่ที่ ๒ บ้านบึงพลกรัง

หมู่ที่ ๖ บ้านบึงดาวท้าว

หมู่ที่ ๓ บ้านบึงพลกรัง

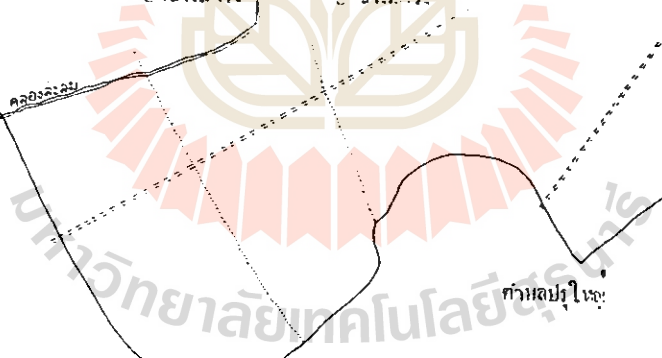
หมู่ที่ ๑ บ้านบึงพลกรัง

ตำบลลี้มูม

ตำบลพลชวา

ถนนสายเล็กรัง-สโริเต็

ไป ร. พหลโยธิน 4 กม.

แผนที่ตำบลพลกรัง

อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สัญลักษณ์	
	ถนนลาดยาง, ถนนดิน
	คลองชลประทาน, คลองขุด
	หอส่งน้ำ
	บ่
	บ้าน
	โรงเรียน
	วัด
	ศูนย์สุขภาพ
	สระ, โดม, บึง
	เขตหมู่บ้าน
	เขตอำเภอ, จังหวัด

สภาพดิน

สภาพโดยทั่วไปของดินในหมู่บ้านสะแกกรัง เป็นดินลึกระบายน้ำได้เร็ว เนื้อดินส่วนใหญ่ ชั้นบนเป็นดินร่วนปนทรายสีน้ำตาลอ่อนหรือน้ำตาลปนเทา ชั้นกลางเป็นดินร่วน หรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลอ่อนถึงชมพู ชั้นล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียว เหมาะสำหรับการทำเกษตร

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะของ หมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 มีพื้นที่โดยประมาณ 88 ไร่ โดยจะแบ่งพื้นที่ทั้งหมดออกเป็น สถานีอนามัยสาธารณะตำบลกรัง 4 ไร่ องค์การบริหารส่วนตำบลพลกรัง 3 ไร่ และสระน้ำ 1 ไร่ และส่วนของพื้นที่ที่เหลือทั้งหมด 80 ไร่ จะเป็นป่าช้าและสำนักสงฆ์

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

ในอดีตบริเวณที่สาธารณะปอดตาแดงเคยเป็นป่า และเป็นหนองน้ำเล็ก ๆ อยู่ตรงกลางป่าส่วนใหญ่จะเป็นป่าหญ้า และมีต้นไม้ใหญ่อยู่รอบ ๆ หนองน้ำ และต่อมาคนที่อยู่แถวนั้นมีน้ำกินน้ำใช้ไม่เพียงพอ ทำให้มีการเริ่มถากถางพืชป่า และต้นไม้ใหญ่ เพื่อใช้ประโยชน์ในหนองน้ำนั้น ต่อมามีคนเริ่มมาอยู่แถวนั้นมากขึ้น ทำให้น้ำไม่พอใช้ คนก็เริ่มรวมตัวกันขุดลอกหนองน้ำให้ใหญ่ขึ้น โดยการรวมตัวของคนในหมู่บ้านช่วยกันขุด แต่ไม่ค่อยดีเพราะขุดได้ทีละน้อย ๆ เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ขุดนั้นไม่ทันสมัย น้ำมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในละแวกนั้นทำให้ในฤดูร้อนขาดแคลนน้ำใช้ ต่อมาผู้ใหญ่บ้านจึงเรียกประชุมลูกบ้าน เพื่อหาทางแก้ไขปัญหากเกี่ยวกับน้ำ ได้ข้อสรุปคือ จ้างรถแบ็คโฮมาขุดดินจึงทำให้อตาแดงกว้างและใหญ่ขึ้น ทำให้กักเก็บน้ำได้ในปริมาณมาก และใช้ได้ตลอดทั้งปีในช่วงฤดูฝน ซึ่งในแต่ละปีจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละฤดู

1. ฤดูฝน เป็นฤดูที่มีความสำคัญต่อชาวบ้านสะแกกรังมากที่สุด เพราะชาวบ้านมีอาชีพหลัก คือ การทำนา ซึ่งในอดีตยังไม่มียกชลประทานเข้าถึง มีแต่เหมืองส่งน้ำ ทำให้ได้น้ำในปริมาณน้อยไม่พอเพียงกับการเกษตร ฉะนั้น ปริมาณน้ำฝนในแต่ละปีจึงเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของชาวบ้าน ในอดีตจะมีปริมาณน้ำฝนมากกว่าปัจจุบัน

2. ฤดูหนาว ในอดีตนั้นภูมิอากาศในฤดูหนาวของหมู่บ้านสะแกกรัง นั้นมีความแตกต่างกับภูมิอากาศในฤดูหนาวในปัจจุบัน คือ ในอดีตจะหนาวกว่าปัจจุบัน เพราะในหมู่บ้านมีป่าไม้

มาก ทำให้อากาศหนาวเย็น แต่ปัจจุบันไม่มีป่าไม้หลงเหลืออยู่ทำให้อากาศหนาวมีระยะสั้น และหนาวไม่มาก

3. ฤดูร้อน ในหมู่บ้านสะแกกรัง ฤดูร้อนในอดีตจะร้อนน้อยกว่าฤดูร้อนในปัจจุบัน เพราะในอดีตมีต้นไม้มากทำให้มีร่มเงามาก ส่วนปัจจุบันชาวบ้านจะตัดต้นไม้ทิ้ง เพื่อปลูกสร้างบ้านเรือนสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย ทำให้อากาศร้อน เนื่องจากไม่มีต้นไม้ ทำให้อากาศร้อนในปัจจุบันยาวนานกว่าในอดีต

ปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่จะใช้น้ำประปา ส่วนบ่อน้ำที่สามารถกักเก็บน้ำได้มี 2 บ่อ สามารถใช้น้ำได้ตลอดทั้งปีส่วนใหญ่ประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ค่อยใช้น้ำบ่อ ส่วนใหญ่ใช้น้ำประปา ส่วนน้ำบ่อนั้น ส่วนมากจะใช้ในการเกษตร คือ นำไปรดพืชผักสวนครัว และใช้อาบช้าง เป็นบางครั้งเวลาน้ำประปาไม่ไหล บ่อน้ำบาดาลมี 1 บ่อ สามารถใช้น้ำได้ตลอดปี แต่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยใช้น้ำบ่อบาดาลเพราะน้ำเค็มเล็กน้อย จะใช้น้ำบาดาลก็ต่อเมื่อน้ำประปาไม่ไหลหรือไหลไม่แรง

ระบบสาธารณูปโภค

ในอดีตถนนในหมู่บ้านสะแกกรัง จะเป็นถนนดินเกือบทั้งหมดยกเว้นถนนมิตรภาพคือทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2098 จาก ตำบลโคกสูง ไป อำเภอขามทะเลสอ และสามารถใช้เป็นเส้นทางติดต่อกับอำเภอและจังหวัดได้ และต่อมาในปี พ.ศ. 2536 ได้มีการเปลี่ยนแปลงถนนในหมู่บ้าน จากถนนลูกรัง มาเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเนื่องจากในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นในตำบล ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลพลกรัง ได้เข้ามามีส่วนช่วยในการพัฒนาถนนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ส่วนถนนทางหลวงชนบท จะเป็นถนนจากโพธิ์เตี้ย จากตำบลปรุใหญ่ถึงบ้านพลกรัง (ตำบลพลกรัง) เป็นถนนลาดยางที่ใช้ติดต่อกับอำเภอ และจังหวัดที่สะดวกและใช้เวลาน้อยที่สุด ในบรรดาถนนที่สามารถติดต่ออำเภอและจังหวัดได้

ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2522 ทำให้ความสะดวกสบายมากขึ้นกว่าแต่ก่อนก็คือในอดีตไม่มีไฟฟ้า ต้องจุดตะเกียง หรือจุดเทียนเพื่อให้แสงสว่าง หรือถ้าจะดูโทรทัศน์ก็ต้องใช้หม้อแบตเตอรี่ แทนการใช้ไฟฟ้า ปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน ยกเว้นบริเวณที่เขตไฟฟ้าเข้าไม่ถึง ได้แก่ บริเวณหัวไร่ปลายนา หรือพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตร ซึ่งประชากรบางส่วนสร้างบ้านเรือน เพื่อดูแลพืชผลการเกษตร

ประปาหมู่บ้านเริ่มสร้าง พ.ศ. 2527 มี 111 ครัวเรือนที่ใช้น้ำประปาหมู่บ้าน ปัจจุบันมีระบบประปา หมู่บ้าน 2 แห่ง

ระบบสังคมและวัฒนธรรม

ระบบเครือญาติ

ในอดีตสังคมของไทย หรือสังคมในหมู่บ้าน จะเป็นระบบเครือญาติกัน จะอาศัยอยู่
 คู่มีเด็วกัน ลักษณะครอบครัวจะเป็นครอบครัวขยาย จะมี ปู่, ย่า, ลุง, อา, พ่อ, แม่, ลูก อาศัยอยู่
 ในบ้านหลังเดียวกัน ช่วยกันทำมาหากินภายในครอบครัว แต่ปัจจุบันสังคมในหมู่บ้านสะแกกรัง
 ลักษณะครอบครัว จะเป็นครอบครัวเดี่ยว คือมี พ่อ แม่ ลูก ส่วนพี่น้องอื่นๆ ก็จะอยู่อีกบ้านหนึ่ง
 แต่อยู่คู่มีเด็วกัน

ผู้นำและการเมืองการปกครอง

หมู่บ้านสะแกกรังมีคณะกรรมการหมู่บ้านคือ

ผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ นายแก้ว ขำพิมาย การศึกษาสูงสุด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ นายวีระวงศ์ ถนอมพลกรัง การศึกษาสูงสุดป. 4

มีคณะกรรมการหมู่บ้านด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. นายแก้ว ขำพิมาย
2. นายอนุรักษ์ นุ่มพลกรัง
(รับผิดชอบด้าน รักษาความสงบสุขภายในหมู่บ้าน)
3. นายวีระวงศ์ ถนอมพลกรัง
(รับผิดชอบด้าน พัฒนาและส่งเสริมอาชีพ)
4. นายสมรักษ์ ไสพลกรัง
(รับผิดชอบด้าน ส่งเสริมเยาวชน)
5. นายนำนอง โนนพลกรัง
(รับผิดชอบด้าน การเงิน)
6. นายเชื้อ โนนพลกรัง
(รับผิดชอบด้าน ประสานงานประชาสัมพันธ์)
7. นายปรีชา ทอนพลกรัง
(รับผิดชอบด้าน ประชาสัมพันธ์ข่าว)
8. นางสมทรง रिมีใหม่
(รับผิดชอบด้าน สตรีแม่บ้าน)
9. นางสาวสังวาลย์ คอนพุดชา
(รับผิดชอบด้าน สาธารณสุข)

10. นางสาวกัญญชิตา บุญกุล
(รับผิดชอบด้าน สวัสดิการชุมชน)
11. นายสำรวย สิ้นประเสริฐ
(รับผิดชอบด้าน รักษาความสงบภายในหมู่บ้าน)
12. นางสาวดวงสมล ศรีจันทิก
(รับผิดชอบด้าน ประเพณีและวัฒนธรรม)

มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้าน จำนวน 2 คน

1. นายปรีชา ทอนพลกรัง
2. นายเชื้อ โนนพลกรัง

เนื่องจากในหมู่บ้านมีผู้นำท้องถิ่นที่ดี คือ ผู้ใหญ่บ้าน สามารถจัดตั้งและรวมกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านขึ้น เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ สมาชิกในหมู่บ้านสามารถกู้ยืมเงินได้ และมีการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านสะแกกรัง เริ่มตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2538 มีสมาชิกในกลุ่ม 102 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 600,000 บาท

ส่วนโครงการของรัฐที่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรโดยตรง โดยผ่านองค์การบริหารส่วนตำบลพลกรัง คือ

- (1.) โครงการ กขคจ. (แก้ไขปัญหาค่าความยากจน)

โดยหน่วยงาน พัฒนาชุมชนตำบลพลกรัง

เข้ามาปี พ.ศ. 2537

ผลการดำเนินงาน อยู่ระหว่างการปล่อยเงินกู้ให้กับเกษตรกร

- (2.) โครงการ พัฒนาแหล่งน้ำ (ปุยเคมี)

โดยหน่วยของ พัฒนาชุมชนตำบลพลกรัง

เข้ามาเมื่อปี พ.ศ. 2543

ผลการดำเนินงาน โครงการนี้จะเป็นโครงการช่วยเหลือเกษตรกรโดยตรง คือ ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน จะซื้อปุ๋ยจากสหกรณ์การเกษตร มาขายให้เกษตรกรเป็นเงินเชื่อ แล้วขายในราคาต้นทุน มีกำหนดชำระเงิน คือ เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ก็ให้นำเงินมาชำระค่าปุ๋ย ขณะนี้ก็เก็บเงินได้และนำไปซื้อปุ๋ยมาให้เกษตรกรซื้อเป็นเงินเชื่ออีกและจะทำอย่างนี้ทุกปี ทำให้เกษตรกรไม่ต้องเสียค่ารถเข้าไปซื้อในตัวเมือง

- (3.) โครงการเลี้ยงสัตว์ (เป็ด)

โดยหน่วยงาน   องค์การบริหารส่วนตำบลพลกรัง
 เข้ามาเมื่อปี   พ.ศ. 2543
 ผลการดำเนินงาน   นำลูกเป็ดมาแจกเกษตรกร และให้เกษตรกรเป็นผู้ดูแลเองโดยส่วนมาก
 เป็ดจะโตและออกไข่บ้างเป็นบางส่วน

(4.) โครงการหมู่บ้านละ 100,000 บาท

โดยหน่วยงาน   องค์การบริหารส่วนตำบลพลกรัง
 เข้ามาเมื่อปี   พ.ศ. 2544
 ผลการดำเนินงาน   อยู่ระหว่างการให้เกษตรกรกู้ยืมเงิน ไปประกอบอาชีพตามที่เกษตรกรเขียน
 โครงการขอกู้ยืมเงิน

ด้านเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านสะแกกรัง โดยทั่วไปจะเป็นพื้นที่ทางการเกษตร คือ ทำไร่มันสำปะหลัง ส่วนการทำนาและทำสวนผัก ที่นาจะอยู่อีกหมู่บ้านหนึ่งส่วนหมู่บ้านสะแกกรังนี้พื้นที่โดยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัย ส่วนไร่มันสำปะหลังจะอยู่ตอนบนของหมู่บ้าน

หน่วยธุรกิจในเขตหมู่บ้านสะแกกรัง

มีร้านค้า   3   ร้าน

มีโรงสีข้าว   2   โรง

ในหมู่บ้านมีสัตว์เลี้ยงต่างๆดังนี้

เลี้ยงวัว   ประมาณ   275   ตัว

เลี้ยงควาย   ประมาณ   41   ตัว

เลี้ยงเป็ด   ประมาณ   560   ตัว

เลี้ยงไก่   ประมาณ   600   ตัว

เลี้ยงสุกร   ประมาณ   60   ตัว

ด้านเศรษฐกิจทั้งหมดของหมู่บ้านสะแกกรัง มีพื้นที่ทำการเกษตร 1,090 ไร่ เป็นที่นา 670 ไร่ เป็นที่สวน 60 ไร่ ไร่มันสำปะหลัง 360 ไร่ มีผลผลิตด้านการทำนาทั้งหมู่บ้าน ปีละจำนวน 335 เกวียน เกษตรขายไปจำนวน 700 กิโลกรัม 1 เกวียน ที่เหลือจำนวน 300 กิโลกรัมหรือ 1 เกวียน เก็บไว้รับประทาน ทั้งหมู่บ้านซื้อปุ๋ยเคมีปีละ 1,500 กระสอบ ใช้ปุ๋ยคอก 1,200 กระสอบ ส่วนมากเกษตรกร จะนำปุ๋ยเคมีไปใช้ใส่ข้าว ปุ๋ยคอกใส่ผัก ส่วนใหญ่หมู่บ้านสะแกกรัง มีอาชีพทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ ผลผลิตต่างๆ ในหมู่บ้าน แบ่งได้ดังนี้

1. ทำสวนผัก	จำนวน	23	ครอบครัว
ได้ผลผลิตทั้งหมดในบ้านประมาณ	1,610,000	บาท / ปี	
2. ทำไร่มันสำปะหลัง	จำนวน	30	ครอบครัว
ได้ผลผลิตทั้งหมดในบ้านประมาณ	1,350,000	บาท / ปี	
3. เลี้ยงหมู	จำนวน	4	ครอบครัว
ได้ผลผลิตทั้งหมดในบ้านประมาณ	60,000	บาท / ปี	
4. เลี้ยงควาย	จำนวน	1	ครอบครัว
ได้ผลผลิตทั้งหมดในบ้านประมาณ	20,000	บาท / ปี	
5. เลี้ยงวัว	จำนวน	5	ครอบครัว
ได้ผลผลิตทั้งหมดในบ้านประมาณ	200,000	บาท / ปี	

รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีของแต่ละครอบครัว โดยสรุปรวมทั้งหมดในหมู่บ้าน
ประมาณ

รายได้	10,001 – 20,000	บาท	มีจำนวน	1	ครอบครัว
รายได้	20,001 – 30,000	บาท	มีจำนวน	69	ครอบครัว
รายได้	30,001 – 50,000	บาท	มีจำนวน	13	ครอบครัว
รายได้	50,001 – 100,000	บาท	มีจำนวน	5	ครอบครัว

ปัจจุบันอาชีพของราษฎรหมู่บ้านสะแกกรัง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร 80% ประกอบอาชีพรับจ้าง 15% ประกอบอาชีพอื่น ๆ 5% สถานภาพทางเศรษฐกิจในหมู่บ้านยังมีสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอย ราษฎรมีรายได้มาจากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก เช่น ข้าว พืชผัก และผลไม้ตามฤดูกาลซึ่งราคาตกต่ำมาโดยตลอด ทำให้ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ในการใช้จ่ายใช้สอยของราษฎรกลายเป็นลักษณะหามาใช้ไปไม่เก็บออมเท่าที่ควร ประกอบกับยังมีวิถีชีวิตรายวันแบบสังคมชนบท ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม บริษัทห้างร้านเอกชน ที่เป็นแหล่งรายได้ในหมู่บ้าน เงินสะพัดของแต่ละคนจึงใช้เท่าที่มีและจำเป็น

รัฐบาลจึงได้มีนโยบายในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ของแต่ละหมู่บ้าน สนับสนุนงบประมาณด้านการรวมกลุ่มของการเกษตรกร ในการประกอบอาชีพภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อเป็นรายได้เสริมของประชาชน หลังฤดูทำนาและเป็นการดึงเม็ดเงินเข้าสู่หมู่บ้าน

วัดและประเพณี

หมู่บ้านสะแกกรังได้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี เป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศาสนา วัฒนธรรมให้อยู่คู่กับสังคมตลอดไป และได้มีการจัดกิจกรรม เช่น งานประเพณีลอยกระทงประจำปี เทศกาลสงกรานต์ วันเฉลิมพระชนมพรรษา และกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีและเป็นหมู่บ้านที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งที่สำคัญของ หมู่บ้านสะแกกรังในการพัฒนาหมู่บ้าน วัดในหมู่บ้านสะแกกรัง จะเป็นวัดที่อยู่ในป่าช้าไม่มีพระจำวัด เพราะพระจะจำวัดอยู่ที่วัดใหญ่ หรือ ชาวบ้านเรียกว่า “วัดบ้านพลกรัง” วัดที่อยู่ในป่าช้าพระจะจัดเตรียมสถานที่ไว้เวลา มีปริวาสกรรม หรือที่ชาวบ้าน เรียกว่าพระเข้ากรรม จะมีการเข้าปริวาสกรรมประมาณ 1 เดือน เดือนตุลาคม - เดือนพฤศจิกายนของทุกปี จะมีชาวบ้านมาร่วมทำบุญเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะป็นตำบลใกล้เคียง เพราะในรอบ 1 ปีจะมีแค่ครั้งเดียว และมีพระจำนวนมากที่มาเข้าปริวาสกรรมประมาณ 200 - 300 รูป

งานประเพณีของหมู่บ้านสะแกกรัง

เดือนมกราคม - มีนาคม	จะเป็นการทำบุญประเพณีแต่งงาน
เดือนเมษายน	จะเป็นการทำบุญประเพณีสงกรานต์
เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน	จะเป็นการทำบุญประเพณีบวชนาค
เดือนกรกฎาคม	จะเป็นการทำบุญประเพณีเข้าพรรษา
เดือนตุลาคม	จะเป็นการทำบุญประเพณีออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	จะเป็นการทำบุญประเพณีลอยกระทง

ในส่วนของประเพณีสงกรานต์ ในวันสงกรานต์ชาวบ้านจะ ไปทำบุญตักบาตรที่วัด และมีการสรงน้ำพระ เพื่อเป็นสิริมงคล แก่ตัวเองและครอบครัว ต่อจากนั้นก็มีการละเล่นต่าง ๆ ของชาวบ้านและ เด็กๆในหมู่บ้าน

ด้านสุขภาพอนามัย

ในหมู่บ้านสะแกกรัง ได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลพลกรังเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชนในหมู่บ้าน ดังนี้

1. โครงการรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก
2. แก้ปัญหาสุขภาพจากการขาดสารอาหาร
3. วางแผนสุขภาพลักษณะในครัวเรือนให้เป็นระบบ

4. พัฒนากายภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถได้มากขึ้น

5. จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

นอกจากจะจัดกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว ในส่วนของหมู่บ้านผู้ใหญ่บ้านก็จะนำประชาชนจัดกิจกรรม 5 ส. ด้วยคือ สะดวก สะอาด สะอาด สร้างเสริมลักษณะนิสัย สุขลักษณะ ในหมู่บ้านสะแกกรังประชาชนจะมีส่วนที่ถูกละเลยทุกครัวเรือน ทำให้ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง

ปัจจุบันมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คือ นางสาวสังวาลย์ คอนพุดชา จะทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับด้านสาธารณสุขในด้านต่าง ๆ ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับข่าวสารต่าง ๆ มีสถานีอนามัยประจำตำบล แต่สถานีอนามัยอยู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ทำให้ประชาชนหมู่ 4 สะดวกที่จะไปสถานีอนามัยมากกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบล

โรงเรียนและการศึกษา

ในหมู่บ้านสะแกกรังหมู่ 4 มีโรงเรียน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านพลกรัง(เขาคิงวงศ์คง ฤทธิอนุสรณ์) เริ่มก่อตั้งโรงเรียนเมื่อ พ.ศ. 2461 เริ่มเปิดสอนในระดับ ประถมศึกษาปีที่ 1-6 และเริ่มจัดตั้งมัธยมศึกษาเมื่อปี 2541 (เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3)

โรงเรียนในหมู่บ้านมีครูรวมทั้งหมด 15 คน จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน ปริญญาตรี 7 คน ครูมีอายุ 30 ปีขึ้นไปมีจำนวน 15 คน

ในโรงเรียนบ้านพลกรังมีครูที่จบการศึกษาวิชาเอกต่าง ๆ ดังนี้คือ

วิชาเอกภาษาไทย	จำนวน	1	คน
จิตวิทยาแนะแนว	จำนวน	1	คน
ประถมศึกษา	จำนวน	1	คน
เกษตร	จำนวน	1	คน
พัฒนาชุมชน	จำนวน	1	คน
อุตสาหกรรมศิลป์	จำนวน	1	คน
English	จำนวน	1	คน

มีจำนวนนักเรียน ระดับอนุบาล ชั้นประถม และชั้นมัธยม ดังต่อไปนี้

ชั้นอนุบาล 1 มี 1 ห้อง

มีจำนวนนักเรียน 16 คน

ชั้นอนุบาล 2	มี 1 ห้อง		
	มีจำนวนนักเรียน	19	คน
ชั้น ป. 1	มี 1 ห้อง		
	มีจำนวนนักเรียน	26	คน
ชั้น ป. 2	มี 1 ห้อง		
	มีจำนวนนักเรียน	33	คน
ชั้น ป. 3	มี 1 ห้อง		
	มีจำนวนนักเรียน	24	คน
ชั้น ป. 4	มี 1 ห้อง		
	มีจำนวนนักเรียน	32	คน
ชั้น ป. 5	มี 1 ห้อง		
	มีจำนวนนักเรียน	23	คน
ชั้น ป. 6	มี 1 ห้อง		
	มีจำนวนนักเรียน	32	คน
จำนวนระดับชั้นมัธยมศึกษา			
มัธยมศึกษาปีที่ 1	มี 1 ห้อง		
	มีจำนวนนักเรียน	15	คน
มัธยมศึกษาปีที่ 2	มี 1 ห้อง		
	มีจำนวนนักเรียน	9	คน
มัธยมศึกษาปีที่ 3	มี 1 ห้อง		
	มีจำนวนนักเรียน	18	คน

ในหมู่บ้านสะแกกรังมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง อยู่ในการควบคุมดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลพลกรัง มีเด็กจำนวน 14 คน มีครูอัตราจ้าง 1 คน ครูจบการศึกษา ปวศ.

มีสมาชิกในหมู่บ้านไปศึกษานอกหมู่บ้าน รวม 13 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

ระดับมัธยมศึกษา	จำนวน	7	คน
ระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา	จำนวน	6	คน

สรุป

สภาพโดยส่วนรวมของหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สภาพแวดล้อมดีไม่มีมลพิษใดๆ เนื่องจาก ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม การปกครองมีผู้นำที่เข้มแข็งสามารถให้คำปรึกษาแก่ประชาชนในหมู่บ้านได้

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมีดังนี้

ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะส่งเสริมผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 มีรายละเอียดของระบบการประเมินดังนี้ คือ

1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1.1 นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการที่ผู้เขียน สัมภาษณ์ และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านสะแกกรังพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ เป็นเงินทุนที่รัฐบาลโดยพรรคไทยรักไทยสนับสนุนการสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านที่ต้องการประกอบอาชีพเสริมมีเงิน ไปลงทุนทำอาชีพนั้น ๆ ตามความต้องการของประชาชนเพื่อเป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัว โดยประชาชนไม่ต้องไปกู้เงินกับนายทุนเพราะดอกเบี้ยสูง

1.2 เงิน 1 ล้านบาทให้ประชาชนในชุมชนบริหารเงินกองทุนตนเอง โดยมีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยมีเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการคอยให้ความช่วยเหลือและแนะนำวิธีการจัดตั้งเงินกองทุนหมู่บ้าน

1.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 15 คน เลือกตั้งโดยการจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน เลือกคนดีมีความรู้ มีประสบการณ์ และมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าอย่างแท้จริง

2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้ความยุติธรรมสำหรับสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกผู้กู้เงินได้รับเงินตรงกับจำนวนที่ขอกู้เงิน เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำงานมีความโปร่งใส และยุติธรรม คือ คณะกรรมการทั้ง 15 คนจะทำการประชุม

พิจารณาเงินกู้ให้กับสมาชิกกองทุน เมื่อพิจารณาเงินกู้ให้กับสมาชิกกองทุนแล้ว คณะกรรมการจะทำการประชุมชี้แจง และอธิบายถึงขั้นตอนการอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกกองทุนได้ทราบ

2.2 กระบวนการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน พบว่า คณะกรรมการผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการทำบัญชีเงินกองทุน เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการทำการอบรมและให้ความรู้ในการลงบัญชีต่าง ๆ เช่น สมุดบัญชีรายรับกองทุน, สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุน, สมุดบัญชีรายรับเงินออม, สมุดบัญชีรายจ่ายเงินออม, ทะเบียนคำขอกู้, ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว, ทะเบียนเงินฝากสัจจะ/ค่าหุ้นแก่ผู้รับผิดชอบการทำบัญชีเงินกองทุน สำหรับการทำบัญชีเงินกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง ยังไม่พบปัญหาเนื่องจากระเบียบกองทุนหมู่บ้านมีมติให้ส่งเงินเป็นรายปี โดยชำระทั้งต้นและดอกเบี้ยพร้อมกันภายในระยะเวลา 1 ปี

3. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

3.1 ผลโดยตรง สมาชิกกองทุนหมู่บ้านสะแกกรังมีจำนวน 75 คน เงินกองทุน 1 ล้านบาท ปัจจุบันเหลือ 25,000 บาท รวมผู้กู้ทั้งหมด 65 ราย ยอดเงินให้กู้รวมเป็นเงิน 975,000 บาท ดอกเบี้ยจากเงินกู้ขอรวมเป็นเงิน 58,500 บาท

3.2 ผลกระทบโดยตรง เนื่องจากสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนที่ยังไม่ได้รับเงินมีจำนวนทั้งหมด 10 ราย สมาชิกผู้กู้เงินไม่มีเงินไปลงทุนประกอบอาชีพเสริมทำให้โครงการที่ขอกู้ต้องยืดเวลาออกไปอีก ทำให้สมาชิกกองทุนต้องรอเวลาในการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยภายในเดือนกันยายน 2545 ก่อน และคณะกรรมการกองทุนจะประชุมชี้แจงให้สมาชิกกองทุนยื่นโครงการขอกู้เงินได้

3.3 ผลกระทบโดยอ้อม สมาชิกบางคนเข้าใจว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเล่นพรรคเล่นพวก และเกิดการไม่ไว้เนื้อเชื่อใจกัน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้อธิบายถึงรายละเอียดการอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกกองทุนว่ามีความเป็นมาอย่างไร

ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละรายของหมู่บ้านสะแกกรัง

1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะของหน่วยระบบ B ในการดำเนินงานหรือประกอบอาชีพเสริมผู้กู้มีประสบการณ์ และมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพเสริม เช่น การทำการเกษตร คือ ทำนา ทำสวนผัก เลี้ยงสัตว์ ที่ผ่านมาผู้กู้แต่ละรายมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B จำนวนเงินที่ผู้กู้ได้จากการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ตรงจำนวนเงินที่เขียนโครงการ ซึ่งคณะกรรมการสามารถตรวจสอบผู้กู้ได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนโครงการ

3. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่าการทำกิจการของผู้ดูแลราย นั้น ผู้ดูแลกิจการได้อย่างถูกวิธี เนื่องจากการทำกิจการหรือการทำกรเกษตรนั้นจะมีเกษตรประจำ ตำบลมาให้ความรู้เกี่ยวกับประกอบอาชีพ และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในการประกอบ อาชีพทำการเกษตร ส่วนอาชีพเลี้ยงสัตว์จะมีปศุสัตว์มาให้ความรู้และให้คำแนะนำในการเลี้ยงสัตว์

4. การประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

4.1 ผลโดยตรง ผู้ที่มีรายได้เป็นตัวแทนเนื่องจากนำผลผลิตที่ได้เป็นสิ่งของไปจำหน่าย เพื่อนำเงินมาหมุนเวียนในการประกอบอาชีพเสริมต่อ เพื่อเป็นทุนการจ้างแรงงาน ต้นทุนการผลิต เป็นต้น

4.2 ผลกระทบโดยตรง ผู้ที่ได้ขยายกิจการหรือขยายการประกอบอาชีพเสริมได้มากขึ้น เนื่องจากมีเงินทุนหมุนเวียนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ไม่ต้องกู้เงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง และผู้ ได้ศึกษาการทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น เนื่องจากการ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้ได้ความรู้เพิ่มเติมและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ ใช้ในการประกอบอาชีพได้

4.3 ผลกระทบทางอ้อม พบว่า ผู้ที่มีภาระพึ่งพาตนเองได้ เนื่องจากกู้เงินกองทุนเพื่อนำไป ประกอบอาชีพเสริมและสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และในการประกอบอาชีพเสริมผู้ที่มีศักยภาพ และมีความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพของตนเองอย่างยั่งยืน เพราะเป็นอาชีพที่ผู้ที่สามารถทำได้ ตลอดไป ทำให้มีการกลับคืนถิ่นของประชาชนในหมู่บ้านเนื่องจากมีอาชีพที่รองรับ และมีการจ้าง งานในท้องถิ่น ทำให้มีเงินหมุนเวียนในท้องถิ่น โดยไม่ต้องอาศัยเงินจากการขายทุนนอกระบบ

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้อาชีพเลี้ยงสัตว์ หมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากผู้ทั้ง 2 รายนี้ประกอบอาชีพเสริมที่ ประสบความสำเร็จ จากการที่ผู้เขียนลงพื้นที่ สัมภาษณ์ สอบถาม สัมภาษณ์ ผู้ทั้ง 2 รายนำเงินไป ใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนโครงการ คือ นางช้อย เจริญนาค มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสุกร มาแล้วประมาณ 4-5 ปี และนำเงินกู้จากกองทุนเพื่อซื้อลูกสุกรเพิ่ม ส่วนนายวิทยา โนนพลกรัง มีอาชีพหลักคือ ทำนา นายวิทยา โนนพลกรัง มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาดุก และนำเงินที่ได้ จากกองทุนหมู่บ้านมาซื้อพันธุ์ปลา พันธุ์เป็ด และพันธุ์กบเป็นส่วนน้อยที่ซื้อมาเลี้ยงเพื่อจะได้ ศึกษาและหาความรู้การเลี้ยงกบประกอบด้วย สรุปผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ได้ดังนี้

กรณีที่ 1 นางช้อย เจริญนุท อายุ 43 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาสูงสุด ประถมศึกษาปีที่ 4 สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวปัจจุบัน 6 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 2 คน

ปัจจุบันนางช้อยอาศัยอยู่ในบ้านพักของตนเองกับครอบครัว ประกอบอาชีพเลี้ยงสุกร รายได้ของครอบครัว 4,200 บาท/เดือน มีรายได้ 50,000 บาท/ปี

กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง จำนวน 15,000 บาท เพื่อดำเนินกิจการเลี้ยงสุกร โดยซื้อลูกสุกร และอาหาร มีรายละเอียดและรายรับ - รายจ่าย ดังนี้

การเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพเสริมที่ทำรายได้ให้กับครอบครัว ทำให้มีเงินหมุนเวียนในครอบครัว การกู้เงินกองทุนนับว่ามีประโยชน์ต่อผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก ทำให้มีเงินหมุนเวียนในการขยายกิจการ มีแหล่งเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ทั้งนี้มีรายละเอียดรายรับ - รายจ่าย ดังนี้

1. บัญชีรายจ่ายจากการกู้เงิน

1.1 จำนวนเงินที่ลงทุนไปแล้ว จำนวน 15,000 บาท (ทุนคงที่) แยกเป็นรายละเอียดดังนี้

1.2 ทุนหมุนเวียนคาดว่าจะต้องจ่ายดังนี้

1.2.1 ซื้อลูกสุกรจำนวน 10 ตัว เป็นเงิน 12,000 บาท

1.2.2 ซื้อหัวอาหาร เป็นเงิน 3,000 บาท

1.3 คาดว่าจะได้รับภายใน 1 ปี เป็นเงิน 25,000 บาท มีรายรับจาก

1.3.1 ขายสุกร เป็นเงิน 25,000 บาท

นางช้อยเคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงสุกร สาเหตุที่เลี้ยงสุกร เพราะที่บ้านมีโรงสีไม่ต้องซื้อรำข้าว ซื้อเฉพาะหัวอาหาร เพื่อจะนำมาผสมกับรำข้าวเพื่อเป็นอาหารของสุกร

ด้านการตลาดบางครั้งมีชาวบ้านใกล้เคียงมาซื้อครั้งละ 1 ตัว แต่ส่วนใหญ่จะมีพ่อค้าจากในตัวเมืองหรือค่างอำเภอมารับซื้อถึงบ้าน จะได้กิโลกรัมละ 35 บาท หรือแล้วแต่ราคาของสุกรในตลาดจะถูกหรือแพง

ปัญหาที่พบ คือ การเลี้ยงสุกร ไม่มีเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้และให้คำแนะนำแก่ผู้เลี้ยง การแก้ปัญหาคือให้องค์การบริหารส่วนตำบลพลกรังจัดเจ้าหน้าที่หรือประสานงานกับกรมปศุสัตว์จัดส่งเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้เลี้ยงสุกร

กรณีที่ 2 นายวิทยา โนนพลกรัง อายุ 41 ปี สถานภาพ สมรส จบการศึกษาสูงสุด ประถมศึกษาปีที่ 6 สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวปัจจุบัน 8 คน ชาย 4 คน หญิง 4 คน

ปัจจุบันนายวิชาอาศัยอยู่บ้านพักของตนเองและครอบครัว ประกอบอาชีพหลัก คือ ทำนา รายได้ครอบครัว 4,500 บาท/เดือน รายได้ 50,000 บาท/ปี

กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 20,000 บาท เพื่อดำเนินกิจการเลี้ยงปลาชุก ชื่อพันธุ์ปลา, ชื่อพันธุ์กบ, ชื่อพันธุ์ลูกเป็ด และซื้อหัวอาหารปลา

นายวิชาที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาและเป็ด การเลี้ยงปลาก็จะมีพ่อค้ามารับซื้อถึงบ่อ ไม่ต้องนำไปขายที่ตลาด จะขายได้กิโลกรัมละ 22-23 บาท

1. บัญชีรายจ่ายจากการกู้เงิน

1.1 จำนวนเงินที่ลงทุนไปแล้ว จำนวนเงิน 20,000 บาท (ทุนคงที่) แยกเป็นรายละเอียดได้ดังนี้

1.1.1	ชื่อพันธุ์ปลาชุก	เป็นเงิน	5,000	บาท
1.1.2	ชื่อพันธุ์กบ	เป็นเงิน	4,000	บาท
1.1.3	ชื่อพันธุ์ลูกเป็ด	เป็นเงิน	1,000	บาท
1.1.4	ชื่ออาหารสัตว์	เป็นเงิน	10,000	บาท

1.2 ทุนหมุนเวียนคาดว่าจะต้องจ่าย

1.2.1 ชื่ออาหารสัตว์ เป็นเงิน 5,000 บาท

1.3 คาดว่าจะมีรายรับภายใน 1 ปี เป็นเงิน 35,000 บาท มีรายรับดังนี้

1.3.1	ขายปลา	เป็นเงิน	15,000	บาท
1.3.2	ขายไข่เป็ด	เป็นเงิน	10,000	บาท
1.3.3	ขายกบ	เป็นเงิน	10,000	บาท

ปัญหาที่มีในปัจจุบันและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ คือ ปลาเป็นโรคระบาด และตลาดปลาบางครั้งได้ราคาต่ำ เนื่องจากปลาขึ้นตลาด ทำให้ปลาราคาตก พ่อค้าที่มารับซื้อควรประกันราคาให้กับผู้ประกอบการเลี้ยงปลา อย่างต่ำกิโลกรัมละ 20 บาท

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ ทั้ง 3 ข้อ พบว่า

(1) กระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีกระบวนการจัดการบริหารกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คูได้จากกรอนุมัติเงินกู้ให้แก่สมาชิกผู้กู้ตรงตามจำนวนเงินที่ผู้กู้เขียนโครงการขอกู้เงิน ตรวจสอบ ดูแลจัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน และปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการที่ผู้เขียนได้

ศึกษาและลงพื้นที่ปฏิบัติงาน ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(2) ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านปัจจุบันมีปัญหา คือ การทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านซึ่งบางครั้งอาจลงบัญชียังไม่ถูกต้องตรงตามแบบที่ทางราชการกำหนดให้ เช่น การลงบัญชีทะเบียนคนลูกหนี้รายตัว สมุดบัญชีรายรับ-รายจ่ายกองทุน และคาดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไปจะเป็นเรื่องของการรับชำระหนี้เงินกู้ แต่คณะกรรมการได้จัดเตรียมการแก้ไขด้วยการยึดระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

(3) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาโครงการกองทุนหมู่บ้าน ในการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากเงินจำนวน 1 ล้านบาทไม่เพียงพอต่อความต้องการประกอบอาชีพเสริมของสมาชิกในหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรพิจารณาการอนุมัติเงินกู้รอบใหม่ให้กับสมาชิกที่ยังไม่ได้รับเงินกู้บ้าง

2. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

- ปัจจัยด้านบวก พบว่า เกิดความสามัคคีกันในหมู่บ้าน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการประกอบอาชีพ และเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน และพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้มีการจัดการบริหารงานกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ปัจจัยด้านลบ พบว่า สมาชิกผู้กู้บางรายไม่พอใจในการอนุมัติเงินกู้จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทั้ง ๆ ที่คณะกรรมการได้ทำการประชุมชี้แจงแล้วก็ตามถึงการอนุมัติจำนวนเงินกู้ จึงส่งผลให้สมาชิกไม่เข้าใจคณะกรรมการ และไม่พอใจกันจึงมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก และเกิดการเข้าใจผิดกันในหมู่บ้าน

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาของการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. วิธีดำเนินการโครงการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอน และวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ขั้นที่ 2 ศึกษากระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- ขั้นที่ 3 กำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสังเกต สัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสาร และการจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน
- ขั้นที่ 4 ค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง
- ขั้นที่ 5 นำข้อมูลที่ได้รวบรวม เพื่อทำการวิเคราะห์ และประมวลสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อได้กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา
- ขั้นที่ 6 เรียบเรียงรายงาน และนำเสนอในรูปแบบของ “สารนิพนธ์”

3. ผลการดำเนินการ .

3.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ได้แก่

(1) ผลโดยตรง พบว่า จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีจำนวน 75 ราย จำนวนผู้กู้เงินมีจำนวน 65 ราย และสมาชิกผู้กู้ได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนโครงการขอู้เงิน คือ นำเงินไปประกอบอาชีพเสริม ปัจจุบันเงิน 1 ล้านบาท คงเหลือ 25,000 บาท ปล่อยให้สมาชิกผู้เงินเป็นจำนวนเงิน 975,000 บาท

(2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า จำนวนสมาชิกที่กู้เงินกองทุนมีจำนวน 65 ราย จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 75 ราย ซึ่งจำนวนผู้กู้มีมากถึง 90% ในหมู่บ้านมีเงินออม/เงินถือหุ้นกองทุนหมู่บ้าน เป็นจำนวนเงิน 7,800 บาท เงินค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นสมาชิกกองทุน เป็นจำนวนเงิน 1,500 บาท จะเห็นว่าในหมู่บ้านสะแกกรังมีการออมเกิดขึ้นในหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบางรายสามารถนำเงินกู้ที่ได้ไปขยายกิจการในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

(3) ผลกระทบทางอ้อม จากการสังเกตพบว่าสมาชิกบางคนไม่เชื่อใจคณะกรรมการ เช่น การกู้ยืมเงินสมาชิกบางคนต้องการเงิน 10,000 บาท แต่คณะกรรมการอนุมัติเพียง 5,000 บาท ทำให้ผู้กู้ไม่พอใจ แต่คณะกรรมการสามารถแก้ปัญหาได้โดยการประชุมชี้แจงแก่สมาชิกถึงสาเหตุการอนุมัติเงินกู้

3.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B ระบบการดำเนินงานกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย ได้แก่

(1) ผลโดยตรง พบว่า รายได้ที่สมาชิกประกอบกิจการเป็นจำนวนเงินซึ่งได้มาในรูปแบบของการขายผลผลิต ซึ่งผลผลิตที่ได้ในการประกอบอาชีพเป็นสิ่งของที่นำมาซึ่งรายได้ของสมาชิก

(2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่ได้นำเงินไปขยายกิจการที่ทำอยู่แล้วให้ดีกว่าแต่ก่อน สมาชิกบางรายขุดบ่อเลี้ยงปลาเพิ่ม บางรายซื้อวัวเนื้อเพิ่มจากที่เคยมี 3 ตัวซื้อเพิ่ม 2 ตัว เป็นต้น จากการที่ได้ขยายกิจการทำให้สมาชิกได้ศึกษาค้นคว้า และมีผู้มาให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น

(3) ผลกระทบทางอ้อม พบว่า ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเองได้ มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในการประกอบกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน และยังช่วยให้ประชาชนที่ปรับจ้างทำงานต่างถิ่นส่วนใหญ่กลับคืนสู่ท้องถิ่นเพื่อประกอบอาชีพ ไม่ต้องไปทำงานต่างจังหวัดหรือในกรุงเทพมหานคร

4. อภิปรายผล

4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่าคณะกรรมการมีกระบวนการจัดการบริหารงานกองทุนได้อย่างชัดเจน คือ แบ่งหน้าที่ของคณะ

กรรมการที่รับผิดชอบงานไว้อย่างชัดเจน คุณแล้จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุนเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายในการดำเนินงานกองทุน ซึ่งการดำเนินงานกองทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้และปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา พบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการในการจัดการบริหารเงินกองทุนนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การอนุมัติเงินไม่ตรงตามจำนวนที่สมาชิกขอกู้ ปัญหาเรื่องนี้คณะกรรมการได้แก้ปัญหาและสมาชิกเข้าใจแล้ว ส่วนปัญหาที่อาจเกิดขึ้นต่อไปคงจะเป็นเรื่อง การรับชำระหนี้ สมาชิกบางรายไม่สามารถชำระเงินได้ตามวันเวลาที่กำหนด แต่คณะกรรมการได้เตรียมการแก้ไขด้วยการยึดระเบียบกองทุนหมู่บ้านที่กำหนดไว้แล้ว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงการกองทุนหมู่บ้านในการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากเงินจำนวน 1 ล้านบาทไม่เพียงพอต่อความต้องการประกอบอาชีพเสริมของสมาชิกในหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรพิจารณาการอนุมัติเงินกู้รอบใหม่ให้กับสมาชิกที่ยังไม่ได้รับเงินกู้บ้าง และรัฐบาลควรเพิ่มเงินกองทุนให้กับหมู่บ้านที่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ เพื่อนำเงินไปประกอบอาชีพเสริม และเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ

4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวก

- (1) กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน
- (2) เกิดความสามัคคีในหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในการคิดพัฒนาหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
- (3) สมาชิกผู้กู้มีความรู้ในการประกอบอาชีพเพิ่ม มีการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน และชุมชนในการเรียนรู้ และเพื่อสร้างศักยภาพส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน

ปัจจัยด้านลบ

- (1) ประชาชนในหมู่บ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และนายทุนนอกระบบซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ เพราะเงินส่วนหนึ่งที่หามาได้ต้องนำไปชำระหนี้บางส่วนให้กับนายทุนนอกระบบ
- (2) สมาชิกบางรายไม่พอใจในการอนุมัติเงินกู้จากคณะกรรมการ จึงส่งผลถึงการแบ่งพรรคแบ่งพวก และมีการขัดแย้งกันเกิดขึ้นในหมู่บ้าน

(3) ผู้ดูแลรายไม่รวมกลุ่มอาชีพกัน ทำให้ไม่สามารถรู้ปัญหาที่เกิดจากการประกอบอาชีพ

4.3 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

(1) ผลโดยตรง จากการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกผู้กู้เงินไปลงทุนประกอบอาชีพ สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ผู้กู้สามารถนำเงินมาชำระหนี้ให้กับกองทุนได้ ทำให้กองทุนมีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านต่อไป

(2) ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้เงินไปประกอบอาชีพ สามารถปลดปล่อยหนี้สินได้ เพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ และสามารถสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

(3) ผลกระทบโดยอ้อม ประชาชนในชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเองได้ในทางที่ดีขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยเงินกู้จากนายทุนนอกระบบ เพราะสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีรายได้สามารถเลี้ยงชีพได้

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

(1) ควรเพิ่มระยะเวลาในการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ย เพราะตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านสะแกกรังมีข้อกำหนดให้ผู้ชำระหนี้เป็นรายปี ซึ่งผู้กู้บางราย เช่น อาชีพทำนาเป็นอาชีพที่ทำได้ปีละครั้งผลผลิตที่ได้ต้องใช้เวลานานในการเก็บเกี่ยวนาน คณะกรรมการควรยืดเวลาในการชำระหนี้ให้กับเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำนา

(2) การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ควรระบุรายละเอียดเกี่ยวกับเงินสมทบกองทุนให้มากกว่าที่ปรากฏในระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

(1) ส่วนราชการในส่วนของอำเภอเมืองนครราชสีมา ควรจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการลงบัญชีกองทุนหมู่บ้านแก่คณะกรรมการกองทุนที่รับผิดชอบในส่วนของการลงบัญชี อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนเกิดความเข้าใจในส่วนของการลงบัญชีให้ตรงกันทั้งตำบล

(2) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรตรวจสอบบัญชีกองทุน และฐานะทางการเงินของกองทุน และตีประกาศให้กับสมาชิกได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับรายละเอียดผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน

3. ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

(1) ผู้กู้แต่ละอาชีพควรรวมกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเล่าประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ เพื่อนำไปพัฒนาการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ ให้ได้ประโยชน์สูงสุด

(2) ผู้กู้ควรศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเสริม ที่สามารถทำรายได้ให้กับครอบครัวโดยเร็ว และสามารถนำเงินมาชำระหนี้ได้ทันกำหนดเวลาที่ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านกำหนดไว้

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

(1) ควรเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาภาคทฤษฎีจากเดิมที่มีร้อยละ 20 ควรปรับเพิ่มอีกเป็นร้อยละ 30 เพื่อความเหมาะสมกับภาคปฏิบัติ เพราะส่วนใหญ่บัณฑิตจะเป็นคนในพื้นที่

(2) ควรเพิ่มระยะเวลาการศึกษาและวิจัย โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากเดิมระยะเวลา 10 เดือน เพิ่มเป็น 1 ปี เพื่อรัฐบาลจะได้รับรู้ข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และเงิน 1 ล้านบาทสามารถอยู่อย่างยั่งยืนได้หรือไม่

(3) ศึกษาศักยภาพการเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ว่ามีศักยภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จหรือไม่ เนื่องจากการชำระหนี้ของผู้กู้ จะชำระเป็นรายปีพร้อมดอกเบี้ย

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.2544 คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภา ลาดพร้าว

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544 คู่มือการดำเนินงาน สำหรับ คณะอนุกรรมการสนับสนุน และติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ จังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการ พิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านสะแกกรัง หมู่ที่ 4. นครราชสีมา

ทบวงมหาวิทยาลัย, สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน.2544. คู่มืออาจารย์ผู้สอนและอาจารย์นิเทศก์ หลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ
ศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. บรรณาธิการ. 2544. รวบรวมบทความทางการประเมิน โครงการ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.